

Klima- og Miljødepartementet

Ref.: 2017/92

Sendt til:

21.06.2017

Rovviltnemnda i region 6

goalstad@online.nofmntpost@fylkesmannen.no

**KLAGE PÅ VEDTAK OM
KVOTE FOR LISENSFELLING AV ULV
I REGION 6 MIDT-NORGE FOR PERIODEN 1. OKTOBER 2017 – 31. MARS 2018**
av 31.05.2017
(kvote for felling på to (2) ulver)

NOAH påklager med dette vedtak fattet av rovviltnemnda i region 6 den 31. mai 2017 «Kvote for lisensfelling av ulv i region 6 Midt-Norge for perioden 1. oktober 2017 – 31. mars 2018» som gir lov til å felle to (2) ulver i hele region 6 Midt-Norge fra og med 1. oktober 2017 til og med 31. mars 2018.

Innledningsvis vil NOAH påpeke at selv om norsk rovviltpolitikk har to formål, er vern av naturen et overordnet mål som i tilfelle av konflikt med andre hensyn må generelt prioriteres. Denne forståelsen av prioriteringen kommer tydelig frem fra naturmangfoldloven (nml)¹, viltlovens § 1² og Melding til Stortinget (2015-2016) «Ulv in norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone» (Meld.St.21)³. Den bekreftes også av internasjonale avtaler som er juridisk bindende for Norge.⁴

Ethvert vedtak om felling av vernede rovvilt må ses i lys av det generelle forvaltningsmålet av arter fastsatt i nml § 5 – artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.⁵ Ethvert eventuelt avvik fra det generelle forbudet mot å avlive ulv (som en fredet art) må tolkes snevert.⁶ Dette har praktiske konsekvenser, spesielt med tanke på bevisbyrden. Det må sikres at ethvert tiltak som planlegges å gjennomføre ikke medfører fare for langsiktig overlevelse av ulvebestanden i Norge.

- 1 Naturmangfoldlovens § 14; i forarbeidene til nml § 14 er det fastsatt at det kan dispenseres fra et vernevedtak kun dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig – Ot.prp.nr. 52 (2008-2009), s. 18.
- 2 „Det følger imidlertid av viltlovens § 1 og dens forarbeider at det å ta vare på viltet og viltets leveområder har forrang fremfor høsting av viltressursene» (Kommentarer til Rovviltforskrift § 1 første ledd).
- 3 „Andre viktige samfunnsmessige interesser vil i enkelte saker veie tyngre enn hensynet til naturmangfoldet, men generelt bør den løsning velges som er best for naturen.» (Meld.St.21, pkt. 2.2)
- 4 Den generelle bestemmelsen i artikkel 2 i Bern-konvensjonen nevner kulturelle, økonomiske og fritidsinteresser i tillegg til økologiske. «The phrasing of ... Article[s] 2 indicates a hierarchy, whereby ecological interests are accorded greater weight than economic ones.» A. Trouwborst «Living with Success – and with Wolves: Addressing the Legal Issues Raised by the Unexpected Homecoming of a Controversial Carnivore», *European Energy and Environmental Law Review*, June 2014, s. 98.
- 5 Det lyder i Meld.St.21 at «Artikkel 9 åpner ikke for noe unntak fra forpliktelsene i artikkel 2, og den må tolkes i lys av formålsbestemmelsen i artikkel 1.» (p. 2.1). I forbindelse med anvendelse av unntak fastsatt i nml §18, finnes det lignende henvisning til nml § 5 i Ot.prp.nr. 52 (2008-2009), s. 130 («... der skjønnsutøvingen gir rom for det skal man også se hen til dette målet»).
- 6 Det lyder i Meld.St.21 at «Etter internasjonal juridisk teori og praksis er unntaksadgangen etter artikkel 9 snever.» (pkt. 2.1.).

Naturmangfoldlovens § 7 slår fast at lovens §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. I tillegg må tiltaket være forholdsmessig, som innebærer at tiltaket er den mest passende i situasjonen (dvs at det ikke er noen annet tilfredsstillende tiltak). Føre-var-prinsippet og forholdsmessighetsprinsippet er retningsgivende prinsipper for forvaltning ved utøvelse av skjønn. Dessuten må skjønn utøves på en måte som er forståelig (forvaltningslovens § 25 ledd 1) og basert på kunnskapsgrunnlaget (nml § 8).

NOAH mener at rovviltnemndas vedtak ikke oppfyller de overnevnte kravene og at vedtaket ikke er i samsvar med norske lov eller Bern-konvensjonen av følgende grunn:

1) Vedtaket oppfyller ikke vilkåret om at fellingen ikke truer ulvebestandens overlevelse på lang sikt og vedtaket er ikke tilstrekkelig basert på kunnskapsgrunnlaget

Problem med innavl og sikring av levedyktigheten av ulvebestand

Innavl er en av de største truslene mot langsiktig overlevelse og sikring av levedyktigheten av den skandinaviske ulvepopulasjonen. Det er uttalt i Meld. St. 21 (2015-2016) «Ulv in norsk natur»: *En betydelig trussel mot den sør-skandinaviske ulvebestandens overlevelse på lang sikt, er at bestanden er basert på et lite antall grunnleggere og er sterkt innavlet, og at bestanden er isolert fra andre populasjoner. Tilførsel av nye gener fra ubeslektede individer (genetisk viktig ulv) har derfor stor betydning for å unngå utdøing. Samtidig er ulovlig avliving den viktigste dødsårsaken for ulv i Skandinavia, og står for om lag halvparten av den totale dødeligheten.*

Ifølge rapporten «Bestandsovervåking av ulv vinteren 2015-2016. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia 1-2016» var den gjennomsnittlige innavlskoeffisienten blant avkom i familiegruppene 0,24 i 2015. Det er uttalt i rapporten om ulvebestandens innavlskoeffisient:

Innavlskoeffisienten (F) måler andelen identiske gener (alleler) med felles opphav som et individ arver fra sine foreldre. Den varierer mellom 0 og 1 og er høyere jo mer beslektede foreldrene er. En innavlskoeffisient på 0,25 tilsvarer for eksempel avkom til et søskenpar, mens en innavlskoeffisient på 0,13 tilsvarer avkom til fetter og kusine.

Dette viser at innavlskoeffisienten er fortsatt meget høy. NOAH ønsker å påpeke konklusjoner fra to vitenskapelige studier om den skandinaviske ulvebestanden med hensyn til bestandens størrelse og dens genetiske situasjon:

*"Our results indicate that criteria for long-term genetic viability are not met for the current Fennoscandian wolf population. In order to meet such criteria, local population sizes as well as migration rates between subpopulations need to increase."*⁷ (Laikre et al, 2016)

"Finally, the high rate of congenital anomalies that Scandinavian wolves suffer ... is a manifestation of poor population health that would be mitigated by larger population size and increased immigration, inasmuch as they would mitigate the genetic deterioration that is almost certainly the cause of many of these anomalies. For this reason, instituting a public harvest of wolves

⁷ Laikre et al, Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (Canis lupus) population, Heredity (2016) 117 Official journal of the Genetics Society, 279–289.

*designed to limit abundance at this time is almost certainly inconsistent with the conservation goal of a healthy wolf population, inasmuch as limiting abundance would exacerbate genetic deterioration, at least until the time when rates of natural immigration are great enough to support the population's genetic health and the conservation status is favourable."*⁸ (Raikkönen, 2013)

Forskere hevder at forekomsten av misdannelser blant skandinaviske ulver har økt betydelig i løpet av de siste tre tiårene. NINA har sagt allerede i 2008 at «Uten tilførsel av nye gener, må man derimot ha en bestand på mange hundre ulver for å ha en viss sikring mot utdøing i et langtidsperspektiv».⁹ Dette gjør kunnskapsgrunnlaget om genetiske aspekter særlig viktig. Etter den henviste vitenskapelige synsvinkelen må ulvebestanden øke for å unngå ytterligere økning av innavlskoeffisienten. NOAH mener at på grunn av det høye nivået av innavl i den skandinaviske ulvebestanden som utgjør en stor trussel mot ulvebestandens overlevelse på lang sikt, bør føre-var-prinsippet komme til anvendelse i denne saken. Dette betyr at det må sikres at ethvert tiltak som planlegges å gjennomføre ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av ulvebestanden i Norge.

Vedtaket fokuserer bare på den demografiske levedyktigheten av ulv (antall dyr). Viktigheten av å sikre genetisk mangfold, som er rettet mot den langsiktige overlevelsen og levedyktigheten av bestanden, ikke har vært diskutert i det hele tatt.

Genetisk verdifulle individer

Viktigheten av å vurdere om noen av ulvene kan være "genetisk verdifulle" individer er blitt behandlet i Meld. St.21, s. 2.6. Det fremgår der at genetisk verdifulle individer kan komme innvandrende fra østlige populasjoner, og at myndighetene skal, gjennom DNA-innsamling av ekskrementer og hår og videre analyser, så langt som mulig søke å fastslå genetisk status for de individer som vurderes felt.

I denne forbindelse er NOAH spesielt bekymret for at vedtaket ikke angir hva slags innsats skal gjøres for å identifisere den genetiske opprinnelsen til streifende ulv. Forekomst av slike genetisk viktige ulver kan ikke utelukkes og disse individene bør identifiseres før felling i størst mulig grad. Med tanke på at innavl er en alvorlig trussel mot den skandinaviske ulvebestanden, bør innsats og ressurser for å identifisere genetisk viktige individer gis mye større betydning enn kommer fram i vedtaket. NOAH mener at rovviltneemnda har i dette tilfellet ikke sikret at fellingen ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av den skandinaviske ulvebestanden i Norge.

Det er ikke tydeliggjort hvordan forvaltningsmålet i § 5 nml vil oppnås i fremtiden

Det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for ulv er 4-6 årlige ynglinger hvorav 3 skal være helnorske ynglinger. Per 7. april 2017 er det verifisert fire ynglinger av ulv i helnorske revir og seks i grenserevir i 2016. Dersom yngling i grenserevir er satt til 0,5, er antall ynglinger av ulv i Norge sju

⁸ Raikkönen J, Vucetich JA, Vucetich LM, Peterson RO, Nelson MP (2013) What the Inbred Scandinavian Wolf Population Tells Us about the Nature of Conservation. PLoS ONE 8(6): e67218.

⁹ Jakt på ulv in Norge. Et informasjonshäfte fra Norges Jeger- og Fiskerforbund og NINA (2008), s. 15.
<http://www.nina.no/Portals/0/leve%20med%20rovdyr/3836998.pdf>

valpekull i 2016.¹⁰ Tilsvarende antall ynglinger i 2015 var henholdsvis sju og fire valpekull. NOAH vil påpeke at ulvebestandens utvikling viser noe økning i antallet av individer, men det er ikke påvist noen økning i antallet av ynglinger (antallet av helnorske ynglinger gikk ned fra syv til fire i 2016).

Etter rapporten «Bestandsovervåking av ulv vinteren 2015-2016. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia 1-2016» kan dødeligheten i bestanden deles opp i kjent forvaltningsrelatert dødelighet (lisensjakt og skadefelling) og annen dødelighet. Rapporten opplyser at «*Annen dødelighet er dårlig kjent siden det kun er en del av ulvene som dør i registreringsperioden som blir registrert døde og sendt til obduksjon.*» Dette tyder på at det kan være usikkerheter knyttet til virkningen av felling på ulvebestandens langsiktig overlevelse og føre-var-prinsippet bør komme til anvendelse.

NOAH vil gjøre oppmerksom at hvis rovviltnevnndas vedtak om lisensfelling opprettholdes, da er antallet av ulv som kan felles neste sesong i Norge sammen **til 21 dyr** (21.06.2017). Dette antallet kan vel øke i løpet av kommende måneder pga. de ytterligere planlagte vedtakene om lisensfelling av ulv. Vedtaket sier heller ikke noe om koordinering av fastsettelse av kvoter for felling av ulv med andre regionene med tanke på den kumulative effekten av felling over hele landet.

NOAH vil påpeke at ethvert vedtak om felling av vernede rovvilt må ses i lys av det generelle forvaltningsmålet av arter fastsatt i nml. § 5 som lyder at målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.¹¹ Ethvert eventuelt avvik fra det generelle forbudet mot å avlive fredede (og truede) arter må tolkes snevert.¹² Dette har praktiske konsekvenser, spesielt med tanke på bevisbyrden. Det må sikres at ethvert tiltak som planlegges å gjennomføre ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av ulvebestanden i Norge.

Vedtaket viser ikke til noen tidsramme for å bringe ulv ut av statusen som kritisk truet, heller ikke er det en plan som beskriver andre måter for hvordan målet i § 5 vil bli nådd. Dette innebærer at økologiske mål blir satt til side til fordel for ikke-økologiske hensyn, og oppfyllelsen av forpliktelser i nml § 5 blir utsatt til en ubestemt fremtid. NOAH vil understreke at forpliktelsen i § 5 nml innebærer å ta tiltak for å forbedre bevaringsstatusen, slik at ulv ikke lenger ville være kritisk truet i Norge. Norge har denne forpliktelsen overfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bern-konvensjonens artikkel 2. Det nasjonale bestandmålet for ulv burde oppfattes som en retningslinje til forvaltningen om minimumsantall ynglinger som må sikres årlig, men ikke som et bindende maksimumsmål.

Samt fastsetter § 5 nml som forvaltningsmål for arter at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tilsvarende har IUCN spesialistgruppen for ulv uttalt at "*Wolf reduction should never result in the permanent extirpation of the species from any*

10 Ulv i Norge per 7. april 2017 – Foreløpige konklusjoner for vinteren 2016/2017, Rapport 3 vinteren 2016/2017 fra Høgskolen i Innlandet, 7. april 2017.

11 Det lyder i Meld.St.21 at «Artikkel 9 åpner ikke for noe unntak fra forpliktelsene i artikkel 2, og den må tolkes i lys av formålsbestemmelsen i artikkel 1.» (p. 2.1). I forbindelse med anvendelse av unntak fastsatt i nml §18, finnes det lignende henvisning til nml § 5 i Ot.prp.nr. 52 (2008-2009), s. 130 («... der skjønnsutøvingen gir rom for det skal man også se hen til dette målet»).

12 Det lyder i Meld.St.21 at «Etter internasjonal juridisk teori og praksis er unntaksadgangen etter artikkel 9 snever.» (pkt. 2.1.).

portion of its natural range" (§ 6 of the Revised Declaration of Principles for Wolf Conservation). Rovviltnemnda har uttalt at det ikke er ønskelig med stasjonære ulver i regionen, men det faktum at region 6 ikke har bestandsmål for ulv kan ikke bety at det er null-toleranse for ulv i regionen. Tatt i betraktning disse vurderingene, mener NOAH at i det minste bør det tolereres streifullv, siden de kan forekomme i området bare midlertidig uten å forårsake noen skade eller forårsaker skade som ikke når den lave terskelen for å ta ut ulv.

På grunn av mangel på en regional eller nasjonal forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av den skandinaviske ulvebestanden i Norge og de relaterte usikkerhetene med hensyn til hvordan levedyktigheten av bestanden skal sikres på lang sikt er kravet til kunnskapsgrunnlaget henholdsvis større (jf. § 8 nml) enn det ville være hvis det var en slik plan vedtatt. Derfor har rovviltnemnda også en større byrde for å vise hvordan den langsiktige overlevelsen sikres ved andre tiltak. NOAH mener at rovviltnemnda har verken vist hvordan målet i § 5 nml skal nås eller tatt tilstrekkelige tiltak til å sikre at fellingingen ikke medfører fare for langsiktig overlevelse og levedyktighet av ulvebestanden i Norge.

2) Vedtaket er ikke tilstrekkelig skademotivert og derfor er det ikke noen hjemmel i loven til å anvende unntak fra det generelle forbudet mot å avlive ulv

Skadepotensialet

Ulvene er svært mobile dyr, og de går inn i områder som er beiteprioritert. Det å tolerere at ulver går inn og passerer gjennom områder som er beiteprioritert kan være avgjørende for å sikre overlevelsen av ulvebestanden på lang sikt. Selv sekretariatet har uttrykt i saksfremlegg til møte i rovviltnemnda for region 6 Midt-Norge at enkelte, omstreifende individer *«har en viss verdi for å nå det nasjonale målet ettersom de etter å ha streift rundt en periode kan gå tilbake til ulveområdet og etablere seg»*. Dette gjelder særlig for den skandinaviske ulvebestanden som lider av dårlig genetisk variasjon og derfor bør alt genetisk tilsig tilrettelegges for i størst mulig grad. Det medfører at et visst såkalt "skadepotensial" må tolereres også utenfor ulvesone, og at skade på beitedyr må forhindres på andre måter enn letale grep.

NOAH kan heller ikke se at Stortinget mente at det skal være ikke noen rovdyr i beiteprioriterte områder. I denne sammenheng vil NOAH trekke oppmerksomheten til Miljøverdepartementets brev av 25. august 2011 til Miljødirektoratet, fylkesmennene og rovviltnemndene, der det er understreket at punkt 2.2.19 i rovviltforliket ikke kan forstås slik at ethvert rovdyr som er i et prioritert beiteområde for husdyr eller kalvingsområde for tamrein omgående skal felles. På samme måte har miljødirektor Ellen Hambro fra Miljødirektoratet nylig uttalt: *«Normalt er det låg terskel for skadefelling i prioriterte beiteområde, men dette tyder ikkje at det er nulltoleranse for at ulv er i områda før beitesesongen. Fylkesmannen må derfor i kvart enkelt tilfelle gjere ei konkret vurdering av risikoen for at det vil oppstå skade på beitedyr»*.¹³

Skadenes omfang og alvorlighetsgrad

Vilkåret til lav terskel for felling av ulv utenfor ulvesone kan ikke tolkes slik at det ikke er noen terskel for felling i det hele tatt. Ellers ville det blitt etablert "ingen terskel" i stedet for "lav terskel".

¹³ <http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/2015/Mai-2015/Nysgjerrige-ungulvar-pa-vandring/>, 22. mai 2017.

Det vises til prinsippet om differensiert forvaltning i Melding til Stortinget (2015-2016) «Ulv in norsk natur. Bestandsmål for ulv og ulvesone» (Meld.St.21) som har direkt betydning for anvendelsen av § 18 første ledd bokstav b i henhold til den faktiske skadesituasjonen eller skadepotensialet i området:

«I de områdene som er prioritert for beitedyr er det lav terskel for å ta ut rovdyr som kan gjøre skade. I områdene som er prioritert for rovdyr skal landbruket tilpasses rovdirenes tilstedeværelse gjennom forebyggende tiltak og omstilling fra sauehold til andre typer landbruk, som for eksempel melkeproduksjon. I slike områder er terskelen for å ta ut rovdyr som gjør eller kan gjøre skade høy.»

Det er ikke gitt noen ytterligere forklaringer i Meld.St.21 om hva som utgjør et lav terskel for felling. I denne forbindelse vil NOAH vise til uttalelsen av Lovavdelingen til Justis- og Beredskapsdepartementet om lisensfelling av ulv fra 15. desember 2016 som gir veiledning til hvordan man må fortolke begrepet «skade» i nml § 18 første ledd bokstav b:

*«Sett i lys av at det ikke er alminnelig adgang til uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk, jf. § 15 første ledd, lovens formål som beskrevet i § 1 og kravet i § 18 andre ledd om at det ikke må foreligge tilfredsstillende alternative måter å avverge skaden på, må det etter vår mening legges til grunn at loven oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje. **Ikke enhver skade på de verdier som er nevnt i § 18 første ledd bokstav b, kan anses for å åpne for lisensfelling.**».*

NOAH vil påpeke at kravet om lav terskel til felling er et relativ og ikke et absolutt kriterium som må ses i sammenheng med andre tall og med situasjonen i sin helhet. I det minste bør følgende aspekter vurderes:

- det totale antallet beitedyr som skal settes ut på beite utenfor ulvesone i disse områdene, og eventuelle andelen dyr tatt av ulver;
- hva er omfanget av skade som forårsakes av ulv i forhold til de andre årsakene til skade (såkalt "normaltap") og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å få normaltapet ned;
- trender i forekomsten av skade og vurderinger om sannsynligheten for angrep fra ulver som finnes i området i fremtiden;
- hvor mange bønder kan bli påvirket av skade, og hva er eventuelle omfanget av skade påført individuelle bønder;
- økologiske behov og andre fordeler / interesser ved å tåle tilstedeværelsen av ulv i området;
- avveining av de sistnevnte behovene og interessene mot interessene til beitenæring.

Rovviltneemnda har påpekt i vedtaket at det ikke er dokumenterte skader forvoldt av ulv i 2017. Selv om det ikke er et vilkår at det allerede har inntrådt skade før skadefellingen tillates, er det uttalt i Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) at:

«Bestemmelsen åpner også for at felling kan skje som et forebyggende tiltak. Departementet er opptatt av å ha fleksible virkemidler, dvs. at det skal være adgang til å iverksette felling både der skade er oppstått og der skade ennå ikke foreligger. Likevel bør normalsituasjonen, slik også utvalget foreslår, være at skade er oppstått før felling kan iverksettes.»¹⁴

Etter NOAHs mening mangler vedtaket en vurdering av skadenes forventede omfang og alvorlighetsgrad, eller hvorvidt og hvordan dette ville tilfredsstille den lave terskelen for felling. I

14 Side 130.

forbindelse med skadepotensialet et det ingen vurdering av de andre eventuelle måter ulven(e) kan oppføre seg og hva er de avgjørende faktorene for slik eventuell oppførsel (for eksempel forekomst av ville byttedyr i området).

Det er ingen lovlig grunn til å begrense bestandsutbredelse av arter oppført i vedlegg II av Bern-konvensjonen

Det er ingen hjemmelsgrunnlag i Bern-konvensjonen til å anvende felling med hensikten å begrense en bestandsutbredelse av arter som er oppført i vedlegg II av Bern-konvensjonen. Bruk av unntakene i artikkel 9 i den hensikt å drive forvaltningsmessige inngrep for å motvirke vekst i bestandene er utelukket for ulv og andre arter på vedlegg II av Bern-konvensjonen. Tvert imot anmoder Anbefaling nr. 163 (2012) fra Stående Komité konvensjonspartene om å ønske vekst i bestandene velkommen: *"In that context, welcome the natural expansion of large carnivores' populations, especially where this may help a population to reach a satisfactory conservation status and/or improve its genetic variability."*¹⁵

Siden vedtaket unnlater å vise hva som utgjør lav terskel for felling i den foreliggende saken og om denne terskelen er nådd, er et av hovedvilkårene for å tillate felling ikke oppfylt, jf. nml § 18 første ledd bokstav b og andre ledd og Bern-konvensjonens artikkel 9 første ledd. Rovviltneemnda har basert konklusjonen om skadepotensialet på engangs nærvær av ulv i prioriterte beiteområder. Vi mener at vedtaket er basert på generalisert informasjon om skadehistorikk. NOAH konkluderer med at rovviltneemnda ikke har vist at skadepotensial i området er av en slik størrelse at den kunne oppfylle vilkåret om skade i nml § 18 første ledd bokstav b eller Bern-konvensjonens artikkel 9 første ledd. De nevnte manglene har virket bestemmende på vedtakets innhold som utgjør vedtaket ugyldig, jf. forvaltningslovens § 41.

3) Vedtaket oppfyller ikke kravet om å finne andre tilfredsstillende løsninger

Ifølge nml § 18 kan uttak av vilt bare gjøres hvis formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning kan ikke tolkes på en måte som utgjør kravene fastsatt i nml § 18 faktisk ugyldige i de prioriterte beiteområdene.

NOAH mener at vilkåret om å finne andre tilfredsstillende løsninger ikke er oppfylt i denne saken. Lav terskel for felling ikke kan føre til nulltoleranse av ulv utenfor ulvesone. Dette betyr at en annen tilfredsstillende løsning bør ikke forventes å forebygge skade på 100% (kun felling av ulv kan tilfredsstille dette kravet).

I tillegg mener NOAH at lisensfelling ikke er et forholdsmessig tiltak når det gjelder skadepotensialet i region 6. Vi viser i denne sammenheng til p. 16 i vedlegg til «Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention»: *«... the exceptions should be proportional to the damage suffered: the fact that an isolated farm sustains damage would not appear to justify the capture or killing of a species over a very wide area, unless there is evidence that the damage could extend to other areas.»* Rovviltneemnda har ikke gitt noen tilsvarende bevis

¹⁵ Recommendation No. 163 (2012) of the Standing Committee (30.11.2012) on the management of expanding populations of large carnivores in Europe. Tilgjengelig på: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=2010757&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679&direct=true>

om forholdsmessighet av felling i vedtaket. Tvert imot påstår sekretariatet i saksfremlegg at det ikke er dokumenterte skader forvoldt av ulv i 2017. Det var mest skadene forårsaket i Nord-Trøndelag i 2016, men da ble det i Lierne kommune felt en voksen hannulv i oktober 2016. I saksfremlegg er det videre uttalt at «*Selv om det også tidligere har vært åpnet opp for lisensfelling av ulv i regionen har det aldri blitt felt ulv på lisensfelling*». NOAH mener derfor at skadefelling kan være et mer passende virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå.

Rovviltnemnda har likevel ikke vurdert andre eventuelle alternativer til felling og deres potensial til å forebygge skade effektivt. For eksempel har rovviltnemnda ikke behandlet bruk av rovviltavvisende gjerder eller fangst og flytting av dyr. Vedtaket derfor unnlater å oppfylle kravet om vurdering av andre løsninger uttalt i p. 7 i vedlegg til «Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention»: *„The competent national authority should choose, among possible alternatives, the most appropriate one that will have the least adverse effects on the species while solving the problem. The reasoning of the choice should be objective and verifiable.”*

Rovviltnemnda har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse hvorfor felling er den eneste tilfredsstillende løsningen i saken. NOAH mener at det finnes andre tilfredsstillende løsninger som ikke har vært vurdert i denne saken. Derfor kan NOAH ikke se at et av hovedvilkårene for felling er oppfylt, jf. nml § 18 andre ledd og Bern-konvensjonens artikkel 9.

NOAH konkluderer derfor med at vedtaket utgjør uforsvarlig forvaltning av ulv, og strider mot nasjonal og internasjonal lov - §§ 5, 8, 9 og 18 andre ledd i nml, Grunnlovens § 112 og artikler 2 og 9(1) i Bern-konvensjonen.

NOAH ber Klima- og Miljødepartementet om at NOAHs klage tas til følge og at vedtaket omgjøres slik at kvote for lisensfelling om to ulver skal oppheves pga.:

- vedtaket oppfyller ikke kravet om at skadefelling ikke truer bestandens overlevelse, jf. nml. § 18 andre ledd og Bern-konvensjonens artikkel 9 første ledd;
- vedtaket oppfyller ikke kravet om lav terskel til felling i henhold til skadepotensial og alvorlighetsgrad og omfang av eventuell skade forårsaket av ulv i området, jf. § 18 første ledd bokstav b og Bern-konvensjonens artikkel 9 første ledd bokstav b;
- vedtaket oppfyller ikke kravet om at formålet kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. § 18 andre ledd og Bern-konvensjonens artikkel 9 første ledd;
- saksbehandlingsfeil ift. mangelfull utredning knyttet til §§ 8 og 9 i nml, som har virket bestemmende på vedtakets innhold og resultat, jf. forvaltningslovens §§ 17, 25 og 41.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter

v/

Katrin Vels
Jurist

Siri Martinsen
Leder og veterinær

NOAH - for dyrs rettigheter, Dronningens gate 13, 0152 Oslo
Kontakt: register@dyrsrettigheter.no Tlf: 95 94 44 99